

Most induló rovatunkban terveink szerint régi korok embereinek kiadatlan feljegyzéseiből nyújtunk válogatást. Elsőként egy Csíkszentmiklósról elszármazott szobrász, Orbán József önéletrajzi jegyzeteiből tallóztunk. A feljegyzéseket másfél évtizeden keresztül Gyurkovics Lajos miskolci régiségkereskedő őrizte, majd a közelmúltban néhány Orbán József-kiszoborral együtt Szépvíz községnek adományozta.

Orbán József százötvenéves, 1901. október 13-án született Csíkszentmiklóson. 1926-ban lett kőszobrász Budapesten, a Százados úti Művésztelepen, Derzsy Gergelynél. 1932-től részt vett a Múcsarnok kiállításain. Legismertebb köztéri alkotása az egri egész alakos Petőfi-szobor, amely 1953-ban, kőből készült.

Orbán József 1974-ben hunyt el Egerben. Életről Kőbe vésett álm címmel dokumentumfilm készül a szülőfalu megbízásából, amelyet a falunapokon mutatnak be. A visszaemlékezést szerkesztette és sajtó alá rendezte Daczó Katalin.

Beszélgetés az életemről...

Motó: Erdély ország az én hazám,
Ott nevelt az én édesanyám.

Napjaimból írtam ezen füzet tartalmát 1926, 1927, 1928 évben Budapesten a Százados úti Művésztelepen – Orbán József szobrász tanuló

Istenem! Hogy is kezdjem? Nem is látok tiszta képet magam előtt, ezért csak részletekben írhatok emléket magamról és az eddig velem történekről.

kerültünk mostohakézre, testvéröcsémmel, Ferivel. Már nyolcéves voltam, és dolgoztam, amit tudtam, iskolába harmadik osztályba jártam, jól tanultam, rajzoltam, és már akkor agyagból figurákat gyúrogattam, azaz jobban mondva állatformákat formáztam. Így eltelt az iskolai idő, kikerültem az iskolából a hat elemi elvégzésekor. Ekkor itthon gazdálkodni kellett a ház körül, szántani és vetni. Eszesedtem, kezdtem a

milyen hasznos dolog a gyermeknek, ha kiskorában féken van tartva a rendes szokás szerint, és ez mind eszemben jut, és enélkül nem élhetek. Csak az a szó jut eszembe szüleimtől, hogy ha jó leszel, csak te magadnak leszel jó és dolgos, így még ma is élnek és élni fognak ezen szavak szívemben, és hálás köszönetet kell hogy mondjak számtalanszor édes szüleimnek a jó nevelésért, és ezen jeles szavak elhangzásáért, mert még hasznát vettem mindig.

Már 15 éves koromban szolgáltni mentem, hogy megtudjam az idegen kenyér ízét, és hogy az életmódot megismerjem, és íme, ott is eltöltöttem egy évet, pedig nagyon anyás gyermek voltam, úgy mondom, ahogy volt.

1915-ben én mint kis cseléd még mindig agyaggal szerettem foglalkozni, és nagyon sokszor kaptam azért, hogy minek játszok sárral, de nekem hiába volt minden, ha egyik percben megvertek, a másikban már újra csak sároztam. Ha visszagondolok, már nagyfiú voltam, és mégis mindig a kedvencem volt az agyag, és hogy örvendtem annak, hogy én miket tudok formázni sárból!

16 évet erőben és egészségben megértem szüleim mellett. Már ekkor megkövetelte apám tőlem, amit egy tizenhat éves fiúnak tudni kell, kaszáltam a havasokon, minden gazdasági munkában segítkeztem, és amikor az 1916-os évben az összes gabonát és szénát betakarítottuk, éppen akkor kellett otthagyni mindent.

A menekülés

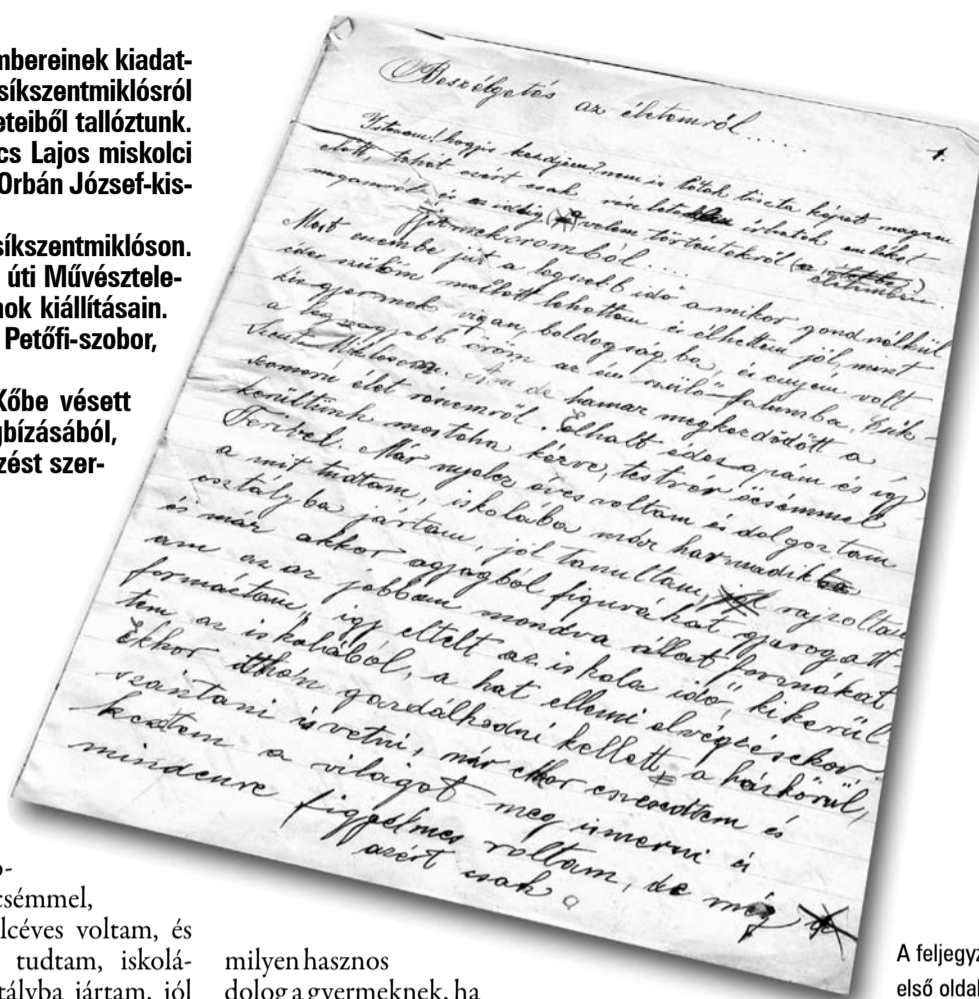
1916 augusztusában, egy hétfői napon hajnalban arra keltünk fel, hogy menekülni kellett. Rémult állapotunkban nem is tudtuk mihez kezdeni. Mindenfelé, az egész Hargitán túl mást nem lehetett hallani, mint keserves sírást és szomorú panaszkodást, itt is keserves jajgatást, ott is fájdalmas sírást, és ezeket a szavakat: Istenem! Nem elég, hogy a háborúban elesett a fiam, a férjem és a hozzám tartozóm, hanem most még itt kell hagyni, amit egész életünkben megszereztünk, és most

utáni szomorú idő, amikor sírva mondtunk keserves búcsút édes lakóházunknak. Mindnyájan sírtunk és jajgattunk, mikor elhagytuk kedves, csöndes hajlékunkat. Hová megyünk? Isten! Ki fölötünk vagy, egész életre sorsüldözöttök leszünk? Így szóltak a síró sóhajok az ég felé.

Megkezdődött a hosszú út, a szekerek hosszú sora nem ért véget, a sok nép apraja és nagyja, mint őszszel a fecskesereg mikor vándorútra kél, csak azzal a különbséggel, hogy azok vesznek egy légerányt és van ahova menjenek, és hogy ők a levegőben könnyen szállnak, míg mink a nagy hegyeket metsző országúton tolongtunk, mint a sorsüldözöttök, minthogy azok is voltunk, és most, amikor ezeket a sorokat írom, akkor is csak olyan sorsüldözöttnek érzem magam.

Térjünk vissza, ahol elhagytuk: teltek a napok, és mi csak ballagtunk az úton, jöttek magyar katonák, és mondták, hogy ne sírjanak, nem messzire kell hogy menjenek, nem sokára vissza fognak menni hajlékukba, de bizony nem úgy volt, mert minket csak mosott az eső, már őszi idők közeledtek... Szenvedni kellett és túrni, ami ránk lett mérve, én még ma is érzem, és érzik mindazok, akik ezen az úton részt vettek. Elértünk Kis-Küküllő megyébe, Dicsőszentmártonba, ahol megváltunk az állatainktól és vonatra ültünk egy hét elteltével. Addig, mint a teknőcsináló cigányok, az út szélén lézengettünk. Hurcolkodás a vonatra, berakodni, ami holmit elhoztunk magunkkal. Meg is történt a nagy munka, elindult a vonat, de hogy hová megyünk, azt még nem tudja senki, csak a jó Isten. Másfél hétig voltunk úton a vonattal, mire elvittek Komárom megyébe, és ott Kisbéren kiszálltunk a kocsikból és bementünk egy nagy épületbe, ahol már vártak minket ennivalóval. A kisgyermek tejet, mi felnőttek szalonnát, kolbászt és kenyéret kaptunk vacsorára, és ott aludtunk mindannyian azon éjjel. Másnap reggel 8 órakor már jöttek kocsik falvakról, elvittek minden családot, és elhelyezték az ottani gazdákhöz.

(Folytatjuk)

A feljegyzések első oldala

Orbán József

Gyermekkoromból

Most eszembe jut a legszebb idő, amikor gond nélkül édes szülőm mellett lehettem és jól élhettem, mint kisgyerek vígan, boldogságban, és enyém volt a legnagyobb öröm az én szülőfalumban, Csíkszentmiklóson. Ám hamar megkezdődött a szomorú élet részemre. Elhalt édesapám, és így

világot megismerni, és mindenre figyelmes voltam, de még azért csak a játék járt az eszemben. Ezért ki is kaptam sokszor mostohámtól. Igaz, hogy megérdemeltem, és minden rossz gyerek megérdemli az olyan módú bánást, amilyenben én részesültem édes- és mostohaszülőmtől. Mert még csak ma tudom meg, ahogy elkerültem szüleimtől, hogy

HIRDETÉS

A Léda Táncstanoda

idén is Gálaműsorral ünnepli a Tánc Világnapját, amelyre szeretettel meghív minden táncművészet kedvelőt.

Klasszikus és karakter táncokat tekinthetnek meg a Coppelia, Diótörő, Hattyúk tava, Sylphide és Paquita balettekből, valamint táncbetéteket az Aida és a Faust operából.

Koreográfusok: Görbe Kinga, Baksai Olga és Svella Adél
Közreműködik: Kiss László színművész
Rendező: Svella Adél
Támogatók: Csíkszereda Polgármesteri Hivatala, Communitas Alapítvány, Hargita Megye Tanácsa, DTP Studio Székelyudvarhely

Időpont: 2011 április 30, szombat 18.00 óra
Helyszín: Csíkszereda, Szakszervezetek Művelődési Háza
Jegyek ára: 5 Ron gyerekeknek és nyugdíjasnak, 10 Ron felnőttnek